

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”EN skola för alla” eller ”en skola för ALLA”?
Dagspressens bild av skolans möjligheter att ta emot elever i behov
av särskilt stöd

Christina Koponen

LAU390 Examensarbete

Handledare: Staffan Stukát

Examinator: Mikael Nilsson

Rapportnummer: VT12-2910-118

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: "EN skola för alla" eller "en skola för ALLA"? Dagspressens bild av skolans möjligheter att ta emot elever i behov av särskilt stöd

Författare: Christina Koponen

Termin och år: VT2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Staffan Stukát

Examinator: Mikael Nilsson

Rapportnummer: VT12-2910-118

Nyckelord: ADHD, Autism, Aspergers syndrom, dagspress, dyslexi, en skola för alla inkludering, specialpedagogik, textanalys, Tourettes syndrom

Sammanfattning:

Vi talar ofta om "en skola för alla" men vad vi menar med uttrycket kan variera, menar Hjørne och Säljö (2008). I våra dagstidningar förekommer ofta skrivelser om hur skolan behandlar elever i behov av särskilt stöd. Ofta saknas resurser och lärare får hård kritik för att de inte lyckas ta emot alla elever på lika villkor. Enligt Hadenius och Weibull (1999) spelar medierna en viktig roll i samhället och hela 80 procent av befolkningen nås dagligen av en dagstidning. Avsikten med denna uppsats är att studera hur möjligheten att ta emot elever i behov av särskilt stöd framställs i svensk dagspress, i fråga om:

- Resursfördelning – anses skolorna ha tillräckliga resurser?
- Kunskaper – anses lärarna ha tillräckliga kunskaper?
- Inkludering – önskas en enhetlig skola eller önskas en mångfald av skolformer?

Metoden för undersökningen var textanalys där både en kvantitativ och kvalitativ metod användes. Sökningarna gjordes i databasen Mediearkivet (Retriever) på tryckt storstadspress under tidsperioden 2009-04-01 – 2012-04-01. Antalet träffar sorterades in i en matris, varifrån materialet sedan sammanställdes och tolkades. I artiklarna gick att läsa att de inte ansåg att det fanns tillräckliga resurser eller kunskaper inom skolan för att ta emot elever i särskilda behov. I artiklarna uppfattades olika skolformer snarare som positivt än negativt. Eftersom det inte verkar vara möjligt med "en skola för alla", vore det bättre att sträva efter "en skola för *alla*", där en mångfald av skolformer dominerar.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte	7
3. Styrdokument och tidigare forskning	8
3.1 Styrdokumenten.....	8
3.1.1 Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.....	8
3.1.2 Salamancadeklarationen	8
3.1.3 Skollagen.....	9
3.1.4 Summering av styrdokument	9
3.2 Tidigare forskning	10
3.2.1 Massmediernas roll i samhället.....	10
3.2.3 En diagnos för att få resurser - specialpedagogikens dilemma?.....	11
3.2.4 Summering av specialpedagogikens dilemma	12
3.2.5 Lärares syn på normalitet och avvikelser.....	12
3.2.6 Summering av lärares syn på normalitet och avvikelser	14
3.2.7 En enda skola eller många skolor för alla?	14
3.2.8 Summering av ”En enda skola eller många skolor?”.....	15
3.3 Summering av tidigare forskning	15
4. Metod.....	16
4.1 Textanalys.....	16
4.1.2 Kvantitativ textanalys	16
4.1.3 Kvalitativ textanalys	16
4.2 Genomförande	17
4.2.1 Val av databas	17
4.2.2 Val av undersökningsgrupp	17
4.2.3 Val av tidsperiod.....	17
4.2.4 Val av sökord	18
4.2.5 Kategorisering av innehållet i artiklarna.....	18
4.2.7 Begreppsbeskrivning.....	19
4.2.8 Studiens tillförlitlighet	19
5. Resultatredovisning.....	21
5.1 Övergripande resultat	21
5.1.1 Fördelning över tid.....	21
5.1.2 Fördelning mellan tidningar.....	21
5.1.3 Antal träffar per sökord fördelat över tid.....	23
5.2 Antal träffar per kategori och år	23
5.3 Presentation av sökresultaten.....	24

5.3.1 "Skolan anses inte ha resurser att ta emot alla elever"	24
5.3.2 "Skolan anses ha resurser att ta emot alla elever"	25
5.3.3 "Lärarna anses inte ha kunskaper att ta emot alla elever"	26
5.3.4 "Lärarna anses ha kunskaper att ta emot alla elever"	27
5.3.5 "Det är bra med en mångfald av olika skolformer"	28
5.3.6 "Det är bra med en enhetlig skola"	28
5.4 Sökresultatet av "en skola för alla"	29
6. Diskussion	31
6.1 Metodreflektion	31
6.2 Resultatdiskussion	31
6.2.3 Finns tillräckliga resurser?	32
6.2.4 Finns tillräckliga kunskaper?	33
6.2.5 Har vi "en skola för alla" eller "en skola för <i>alla</i> "?	34
6.3 Slutord	35
6.4 Förslag till vidare forskning	36
7. Referenser	37
Bilaga A.).....	40

1. Inledning

Under början av 2000-talet pågick en ganska omskriven och infekterad mediedebatt mellan sociologen Eva Kärfve och professor i barn- och ungdomspsykiatri, Christoffer Gillberg. Kärfve hade i sin bok *Hjärnspöken – DAMP och hotet mot folkhälsan* (2000) riktat anklagelser mot Gillbergs forskning inom barnneurologi. Även i dagspressen angrep hon Gillbergs forskning och menade att det var fel att tro att den neuropsykiatriska diagnosen DAMP beror på medicinska och biologiska faktorer och ansåg att svaren istället går att hitta i sociala förhållanden, såsom i barnets uppväxtmiljö (Martinsson & Nilsson, 2007, s. 6). I sitt examensarbete skriver Björk (2011) om mediebilderna av den neuropsykiatriska diagnosen ADHD. Hon menar att debatten i medierna under senare tid har kommit att handla om överdiagnostisering och övermedicinering av individer. Det har till och med diskuterats om ADHD har blivit en modediagnos. Hennes hypotes är att medierna bidrar till att förstärka den negativa bilden av ADHD (s. 5).

Detta arbete kan ses som en fortsättning på mediedebatten om bokstavsbarne, där jag istället väljer att fokusera hur svensk dagspress framställer möjligheterna att ta emot elever i behov av särskilt stöd, i fråga om resursfördelning, kunskaper och möjlighet till inkludering. Hjärne & Säljö (2008) talar om att begreppet "en skola för alla" kan ha olika betydelse beroende på var betoningen läggs. Betoningen på "en skola för alla" innefattar en skolform och inte flera. Om betoningen läggs på "en skola för *alla*" blir mångfalden av skolformer ett sätt att möta olika intressen och behov (s. 26). Min hypotes är att samhället strävar efter *en* skola för alla medan det som fungerar bäst för eleverna i själva verket är en skola för *alla*. *En* skola för alla är en god tanke men inte helt konfliktfri och det är inte heller någon ny företeelse. Idéhistorikern Liedman (2011) skriver att skolan "betraktas som ett kroniskt problemområde", där ynglingar terroriserar sin omgivning, lärarna mobbar elever och lektionerna slutar i tumult. Han menar att berättelser om att skolan har problem snarare förekommer som regel än som undantag, framför allt när det kommer till skolelevernas resultat. Liedman menar att lärarnas kompetens snart kan ifrågasättas av vem som helst (s. 103). Ytterligare ett exempel på att mediernas spelar en viktig roll när det gäller att övertyga opinionen om lärarens och skolans roll går att läsa i Liedman (2011) där han lyfter fram exemplet från SVT:s programserie *Klass 9A*. De trötta ordinarie lärarna byttes ut mot pedagogiska experter som matematikläraren Stavros Louca, som väckte nytt liv i klassen. Serien gav också svar på vad som var skolans största problem, nämligen lärarna. Stavros Louca menade att lärarna måste rycka upp sig: "Läraren måste vara en cowboy" (s. 108-109). En sak jag vill lyfta fram med detta arbete är att medierna påverkar oss med sitt budskap oavsett vi vill eller inte. När vi läser vår morgon- eller kvällstidning fastnar våra ögon omedvetet på rubriker och texter. Massmedieforskarna Hadenius och Weibull (1999) menar att dagspress, radio och TV spelar en viktig roll för samhällets olika områden. De menar också att medierna i hög grad präglar våra dagliga liv. Under en genomsnittlig dag läser drygt 80 procent av befolkningen en dagstidning. Det som står i tidningarna hamnar därför ofta i centrum i samhällsdebatten (s. 11) och det sprids enligt författarna över en och halv miljard tidningar dagligen inom Sverige (s. 39).

Under större delen av min utbildning till förskollärare inom inriktningen Barn och ungas uppväxtvillkor, utveckling och lärande, har jag haft min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i en förskoleklass på en skola där vardagen var minst sagt konfliktfylld. Eleverna sparkade och slogs, fula ord testades och de hade svårt att lyssna under lärarledda aktiviteter.

Lärarna, som båda har lång och gedigen erfarenhet, var både förfärade och oroad över eleverna. Stundtals gick de på knäna på grund av den hårda arbetsbelastningen. Detta var för mig en del av introduktionen till läraryrket; för stora klasser, hårt arbete och elever som verkade sakna lusten att lära. Således väcktes mitt intresse för specialpedagogik. Det var tydligt att klasserna var för stora och att skolan borde ha haft råd med fler lärare och speciallärare

Den 1 juli 2011 trädde således en ny skollag i kraft. Vår nya Skollag (2010) tillåter att samtliga elever går i den ordinarie skolan, även elever i behov av särskilt stöd (7 kap. 9 §). Detta ska samtidigt ske med hänsyn till barnets bästa och med målsättningen att alla ska få en likvärdig utbildning (1 kap. 10 §). Avsikten med den nya skollagen blir att lärare ska stödja elevers skiftande behov och samtidigt ha tid över för de är normal- och särbegåvade eleverna. Jag ställer mig frågande till om det är möjligt att integrera fler elever i grundskolan då lärarnas situation redan är pressad. Förutsättningarna för att lärarna ska kunna göra ett bra arbete blir också svåra om klasserna bara fortsätter växa. De är viktiga frågor för lärarnas yrkesidentitet och status. Min uppfattning är att den bild som allmänheten får genom att läsa våra dagstidningar är ganska negativ. Ofta förekommer negativa uttalanden om hur lärare och svensk skola behandlar elever som är i behov av särskilt stöd, dels när det gäller resursfördelning men även då det handlar om kunskaper i att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Om specialpedagogiken fortsatt ska vara en pedagogik utöver den vanliga krävs nya sätt att se på elever och på skolan. Ska vi fortsätta att sträva efter *en* skola för alla om vi har möjlighet att ha en skola för *alla*?

2. Syfte

I dag uppmärksammas allt fler barn och elever med neuropsykiatriska funktionshinder och allt fler får diagnoser. Vi talar ofta om ”en skola för alla” men vad vi menar med uttrycket kan variera, menar Hjärne och Säljö (2008). Antingen menar vi *en* gemensam skola och skolform där alla ska gå. Eller så talar vi om en skola för *alla* där mångfalden av skolformer blir ett sätt att möta olika intressen och behov (s. 26). I våra dagstidningar förekommer ofta negativa skrivelser om hur skolan behandlar elever i behov av särskilt stöd. Enligt Hadenius och Weibull (1999) nås dagligen en stor del av befolkningen av en dagstidning. Våra medier spelar en viktig roll för samhällsdebatten och påverkar vad vi talar om i hemmen och på arbetsplatserna (s.15).

Avsikten med denna uppsats är att studera hur svensk dagspress framställer möjligheterna att ta emot elever i behov av särskilt stöd, i fråga om:

- Resursfördelning – anses skolorna ha tillräckliga resurser?
- Kunskaper – anses lärarna ha tillräckliga kunskaper?
- Inkludering – önskas en enhetlig skola eller önskas en mångfald av skolformer?

3. Styrdokument och tidigare forskning

I detta avsnitt vill jag ta upp de styrdokument som är kopplade till inkludering och samtidigt ge en bild av det aktuella forskningsläget inom specialpedagogik. Avsnittet inleds med en sammanfattning av de styrdokument som berör inkludering och elever i behov av särskilt stöd. I nästföljande avsnitt behandlas aktuell forskning inom massmedier, specialpedagogik, inkludering samt lärares syn på normalitet och avvikelser.

3.1 Styrdokumenten

De styrdokument som är betydande inom specialpedagogiken och som främjar inkludering är Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket 2011), Salamancadeklarationen (Svenska Uneskorådet 2006) och Skollagen (Skollag 2010).

3.1.1 Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, LGR 11, stödjer på många sätt elevers olikheter samt att alla ska ha rätt till undervisning som är *anpassad efter elevernas behov* (Skolverket 2011, s. 8). Under avsnittet ”En likvärdig utbildning” går det läsa att:

”Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla” (Skolverket 2011, s. 8).

I detta avsnitt avses elever som har andra svårigheter än ett annat språk eller kulturella skillnader. Här menar de att alla elever som av någon anledning inte klarar målen. Lärares uppgift blir därmed att anpassa undervisningen efter *samtliga* behov, både kulturellt eller språkligt betingade eller svårigheter beroende på inlärningssvårigheter. Under ”Riktlinjer” går läroplanen mer specifikt in på elever i behov av särskilt stöd. I andra stycket nämns riktlinjer som berör läraren:

”Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, [...] stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter”, samt,

”[...] organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga”, och ”upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt” (Skolverket 2011, s. 13-14).

Det räcker inte med att ge särskilt stöd till elever i svårigheter utan det ska också vara utvecklande, stimulerande och kännas betydelsefullt för eleven (s. 13-14).

3.1.2 Salamancadeklarationen

I Salamancadeklarationen (Svenska Uneskorådet, 2006) går det läsa om hur skolan bör ordna undervisningen för elever i särskilda behov. Salamancadeklarationen antogs av Unesco, den

10 juni 1994 i staden Salamanca i Spanien (s. 13). Salamancadeklarationen är en deklARATION vilket innebär att den inte innefattar lagar eller regler utan är ”ett uttryck för en åsikt eller en uppfattning i en fråga” (s. 7). Där går att hitta liknande läsning som i Skolverket (2011). Exempel på det är att alla barn har rätt till undervisning, och att utbildningssystemen ska anpassas efter varje barns ”intressen, fallenheter och inlärningsbehov [...]”(s. 11) . De yrkar också på att alla barn: ”måste få en möjlighet att uppnå och bibehålla en acceptabel utbildningsnivå [...]”, och att ”elever med behov av särskilt stöd måste ha tillgång till ordinarie skolor som skall tillgodose dem inom en pedagogik som sätter barnet i centrum och som kan tillgodose dessa behov [...]” (s. 11).

3.1.3 Skollagen

Skollagen (2010) eftersträvar också en inkluderande syn på elever i behov av särskilt stöd. I de inledande kapitlen i avsnittet, ”Lika tillgång till utbildning” (Skollag, 2010, 1 kap. 8 §), menas att alla ska barn ”oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet [...]” . Alla barn ska ha rätt att gå i skolan. Utbildningen och verksamheten som berörs av skollagen ska också alltid ske i hänsyn till barnets bästa och så långt som möjligt ska verka inom skolan se till barnets inställning”(Skollag, 2010, 1 kap. 10 §).

Gällande elevhälsan ska den: ”[...] omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser” (Skollag, 2010, 2 kap. 25 §). Den ska främst vara preventiv och hälsofrämjande, och ska stödja elevernas utveckling mot utbildningsmålen. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator för de medicinska insatserna, samt finnas personal som tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser. För elever som är i behov av särskilt stöd ska denna vara möjlig och får ges i utbyte mot den ordinarie undervisningen, eller som ett komplement. Även åtgärdsprogram ska upprättas. I programmet ska det synas vilka behov eleven har, hur behoven ska tillgodoses och hur de ska följas upp och åtgärderna utvärderas. När elevhälsoteamet utarbetar ett åtgärdsprogram får vårdnadshavaren och eleven delta (Skollag, 2010, 3 kap. 7 §) Eleven kan också ges stöd i en särskild undervisningsgrupp. Även enskild undervisning kan beviljas (Skollag, 2010, 3 kap. 11 §), eller anpassad studiegång enligt en egen timplan (3 kap. 12 §). Om berörda huvudmän är överens och om elevens vårdnadshavare godkänner kan en elev som går i grundskolan få sin utbildning inom grundsärskolan som en integrerad elev. På samma sätt kan en elev i grundsärskolan få sin utbildning inom grundskolan eller sameskolan. (Skollag, 2010, 7 kap. 9 §).

3.1.4 Summering av styrdokument

Gemensamt för dessa styrdokument är att samtliga förespråkar inkludering av alla elever oavsett behov i den ordinarie skolan. Det är alltså upp till läraren att upptäcka att elever har behov av särskilt stöd. Det är också upp till läraren att täcka upp för behovet genom att erbjuda korrekt stöd. Vad Skollagen (2010) och läroplanen (Skolverket 2011) har gemensamt är att de är juridiskt bindande. Det gäller inte Salamancadeklarationen (Svenska Uneskorådet, 2006) som har en rådgivande funktion. I Skollagen (2010) nämns dock elevhälsan som stöd för elever som inte lyckas nå utbildningsmålen. I läroplanen (Skolverket 2011) nämns endast att skolan har ”särskilt ansvar” för dessa elever.

3.2 Tidigare forskning

Avsikten med detta avsnitt är att ge en så bred bakgrund som möjligt till de områden som undersöks i arbetet. Avsnittet ska ge en bakgrund till dagspressens roll i samhället men också ge en bild av hur resurser fördelas gällande elever i behov av särskilt stöd, hur lärare ser på normalitet och avvikelser, samt hur forskningen ser på arbetet med inkludering av elever i behov av särskilt stöd.

3.2.1 Massmediernas roll i samhället

Eftersom arbetets syfte är att undersöka hur dagspressen uttrycker sig om elever i särskilt behov, inleds detta avsnitt med en kort summering över dagspressens och massmediernas roll i spridningen av nyhetsstoff.

Några som tidigare har studerat hur tittat på hur medierna har inverkat på debatten kring elever i behov av särskilt stöd, då kallat bokstavbarnen är Andersson (2004, s. 4), Björck (2011, s. 5), samt Martinsson & Nilsson (2007, s. 6). Samtliga tar upp den hårda debatten mellan Eva Kärfves och Christopher Gillberg. Andersson (2004) menar att DAMP-konflikten har samhällspoliska konsekvenser då vetenskapsmän råkar i konflikt med varandra (s. 4). Ett av de få arbeten som har tagit upp neuropsykiatriska funktionshinder i medierna är Björck (2011) som skriver om mediebilderna av ADHD som menar att medierna bidrar till att förstärka den stereotypa bilden personer med av ADHD (s. 27).

Som det gick att läsa i inledningen menar massmedieforskarna Hadenius och Weibull (1999) att dagspress, radio och TV spelar en viktig roll i samhällsdebatten (s. 11). Författarna menar att över en och halv miljard tidningar dagligen sprids inom Sverige (s. 39). Men hur stor påverkan har medierna på den enskilde medborgaren? I en kommunikationssituation mellan två personer går meddelandet från sändaren genom en kanal till mottagaren, som sedan ger någon form av återmatning. I en kommunikationsprocess där budskapet går genom massmedier saknas den direkta kontakten mellan sändare och mottagare. I en masskommunikationsprocess finns en mängd olika mottagare till meddelandet som förmedlas. Det är de stora medieproducenterna som producerar information. Sedan är det upp till publiken att tolka innehållet efter sina erfarenheter. (s. 13-15). Till skillnad från den massmediala kommunikationen från den direkta är att den är:

1. Enkelriktad: Ingen direkt återkoppling är möjlig.
2. ”Opersonlig” eller offentlig: Det går inte avgöra vem som är mottagaren.
3. Samtidig: Sändaren når många personer på samma gång.

Hadenius och Weibull menar att förutsättningarna för att den medierade kommunikationen ska fungera. Det är viktigt att den som producerar informationen och den som tar emot den har samma kulturella kontexter som kan liknas vid en gemensam kod. Den gemensamma koden innebär att tolkningen av symboler, bilder, rubriker och nyhetsinnehåll på ett liknande sätt. Innehåller som medierna förmedlar skapar i sin tur andra kommunikationsprocesser, såsom diskussioner hemma eller på arbetsplatsen. På så vis sprids innehållet i medierna vidare (s. 15).

3.2.2 Summering av massmediernas roll

Det finns inte mycket skrivet om mediernas roll i den specialpedagogiska debatten. Det som står skrivet berör debatten mellan Kärfve och Gillberg (Andersson 2004; Björck 2011;

Martinsson & Nilsson 2007). Uppsatserna skrivna på ämnet studerar främst fenomen inom medier och ser inte på ämnet ur ett specialpedagogiskt perspektiv.

3.2.3 En diagnos för att få resurser - specialpedagogikens dilemma?

I en elevvårdsutredning (SOU 2000:19 i Hjørne & Säljö, 2008) rapporteras att ohälsan bland barn och ungdomar har ökat kraftigt. Ohälsan gäller idag mer psykiska, sociala och psykosomatiska problem. Detta kräver, enligt rapporten, att läraren har ett förhållningssätt mot barnen med betoning på regler och instruktioner (s. 49). Förslag som ges för att komma till rätta med problemen är placering i en mindre undervisningsgrupper (Socialstyrelsen, 2002; Kadesjö, 2001 i Hjørne & Säljö, 2008, s. 50). Hjørne och Säljö (2008) menar att i de lösningar som har skapats för att främja elevhälsoarbetet går det att finna segregering och särskiljande inslag (s. 50-51). Särskiljningarna har sin utgångspunkt i de medicinska och psykologiska diskurserna där de neuropsykiatriska förklaringsformerna har fått ett kraftigt genomslag (s. 52). Andra forskare som stödjer Hjørnes och Säljös (2008) ståndpunkt i att det finns segregering i elevhälsoarbetet på grund av de medicinska diskurserna är Foucault (1986) (i Persson, 2008), Nilholm (2008) och Persson (2008). De menar att det är samhället och den medicinska diskursen som ska avgöra vad som är normalt eller ej. Foucault (1986) (i Persson, 2008) ser på specialpedagogik utifrån ett samhällsligt perspektiv och menar att normalitetsbegreppet är den rådande diskurs som har makten att bestämma vad som är normalt. Det som inte är normalt måste korrigeras. Eftersom läkare har högre yrkesstatus än lärarna dominerar de medicinska diagnoserna (s. 32).

Även pedagogikprofessor Nilholm (2008) menar att normalitetsbegreppet inom de medicinska och psykologiska definitionerna av specialpedagogik är dominerande. Nilholms *kompensatoriska perspektiv* bygger på att det normala från skiljs från det onormala. Det finns en önskan om att kompensera och korrigera för eventuella brister hos individen (s. 20-21). I Nilholms (2008) *kritiska perspektiv* riktas kritiken till själva begreppet specialpedagogik. Begreppet anses vara förtryckande, då den pekar ut barn som normala och onormala. Det anses att problemen inte ligger i elevernas egenskaper utan förklaringen till specialpedagogiken finns i sociala processer, som dominansen av vissa diskurser som kan kopplas till professionella intressen, såsom medicinska och psykologiska diskurser (s. 21-22). Pedagogikprofessor Persson (2008), professor i pedagogik är likaledes kritisk till specialpedagogikens funktioner och har en liknande tolkning. Han menar att problemet med specialpedagogik är att området innefattar flera kunskapsområden, såsom psykologi, sociologi och medicin. Ett vanligt sätt att definiera specialpedagogik är därmed att utgå ifrån svårigheter hos eleven själv (s. 26) Ett tredje perspektiv som beskrivs av Nilholm (2008) är *dilemmaperspektivet*. Dilemmaperspektivet är myntat av Clark, Dyson och Millward (1998 i Nilholm, 2008) och beskriver utbildningssystemets dilemma som är att alla elever ska få lika erfarenheter och kunskaper som samtidigt ska anpassas till vars och ens individuella förutsättningar. Författarna anser att detta inte är möjligt, varför skolproblemen kvarstår. Eftersom skolproblemen inte går att lösa är det viktigt att skapa sig kunskap av de intressen som styr skolans verklighet (s. 22-23).

Något som Hjørne och Säljö (2008) upplever som alarmerande är att de neuropsykiatriska förklaringsformerna används brett både inom skolan och i medierna. Hjørne och Säljö (2008) väljer att kalla kategorierna ADHD, DAMP, Tourettes syndrom, Aspergers och dyslexi som neuropsykiatriska *förklaringsformer*, och menar att det inte är helt tydligt att de innebär ett handikapp. De menar att kategorierna ofta används som förklaringsmodeller för något annat

och anser att antalet barn med något handikapp i skolan har ökat kraftigt. De lösningar som erbjuds till problemen är särskilda undervisningsgrupper eller skolor för barn med en diagnos som inte passar in i den vanliga skolan (s. 52). Enligt Gillberg (1996, s. 34) (i Hjørne & Säljö 2008, s. 52) anses ADHD och DAMP vara vår tids ”stora folkhälsoproblem”. De menar också att de medicinska diagnoserna också används för att tolka barns svårigheter och som utgångspunkt för resursfördelning inom skolor och förskolor (Hjørne & Säljö, 2004b i Hjørne & Säljö, 2008, s. 52). I detta resonemang går det att upptäcka ett av specialpedagogikens stora dilemmor. För att belysa hur viktig diagnosen är i syftet att på en assistent beskrivs här en fallstudie om eleven Rasmus, genomförd av Hjørne och Säljö (2008). I studien har författarna följt åtgärdsprogram och arbetet i ett elevhälsoteam. Här framgår tydligt vikten av läkarnas utlåtande. För att Rasmus ska få tillgång till en assistent krävs ett läkarintyg på att han uppfyller kriterierna för ADHD. Rasmus får diagnosen först efter två års väntan men den blir räddningen för hans skolgång. Rasmus placeras i en särskild undervisningsgrupp och hans situation blir mycket bättre. Diagnosen fyller härmed en viktig funktion även för föräldrarna. De får en bättre relation till skolpersonalen och andra föräldrar. Dock har processen varit mycket resurskrävande och långvarig. Elevhälsoteamet diskuterade heller aldrig alternativa lösningar för att hjälpa Rasmus, menar författarna (s. 139-140).

Pedagogikprofessor Haug (1998) menar i likhet med Hjørne och Säljö (2008) att särskilda undervisningsgrupper och normalitetstänkandet kan verka segregering. Istället förespråkar han en inkluderande syn på specialpedagogik. Haug (1998) anser att skolan skulle bli mer inkluderande ifall alla lärare hade specialpedagogiska kunskaper. På så vis skulle lärarna få en mer inkluderande syn på eleverna. Genom en inkluderande syn accepteras även att det finns skillnader mellan barnen. Undervisningen ska vara individuellt tillrättalagd och ske utan att elever blir utstötta eller stigmatiserade. Alla elever blir då i princip likvärdiga inför skolan och skillnaderna mellan specialundervisning och undervisning upphävs, anser Haug (s. 22).

3.2.4 Summering av specialpedagogikens dilemma

Hjørne och Säljö (2008) framställer diagnosen som handikappande och stigmatiserande istället för att se på de positiva följderna av vad en diagnos medför i form av ökade resurser och rätt till ökat stöd och hjälp för både eleven och familjen. Författarna menar också att diagnoserna har en segregeringseffekt då det tvingar bort elever från den vanliga klassen och skolan, istället för att se att den stödjande funktionen i den särskilda undervisningsgruppen. En av de ledande forskarna inom specialpedagogik är Nilholm (2008) som skriver om det *kritiska perspektivet*. Att vara kritisk till specialpedagogiken verkar vara en genomgående syn även bland andra forskare. Den segregeringseffekten på följderna av en medicinsk diagnos har delvis att göra med kritiken mot normalitetsbegreppet. Lärare tvingas ta ställning till vad som är normalt eller ej, vilket är stigmatiserande för både lärare och elever (Foucault (1986 i Persson, 2008; Nilholm 2008; Persson 2008)). I följande avsnitt ges en sammanfattning av vad lärare menar med avvikande beteende.

3.2.5 Lärares syn på normalitet och avvikelser

Hur ska lärarna veta när den specialpedagogiska expertisen ska tas in? Detta avsnitt ska ge en bild av vilka faktorer det är som bidrar till att elever får stöd samt hur lärares syn på normalitet och avvikelser påverkar de beslut som fattas.

I en studie som Skolverket genomförde i början av 2000-talet (2003 i Egelund, Haug & Persson, 2006, s. 129) där de fokuserade på omfattningen och inriktningen av grundskolans specialpedagogiska verksamhet av 1000 svenska grundskolor, visade resultatet på att 17 % av eleverna fick stöd medan 21 % bedömdes vara i behov av särskilt stöd. I Ahlberg (red.) (2009) går att läsa att så många var femte barn, det vill säga, 20 % av eleverna i grundskolan anses vara i behov av särskilt stöd. Fler pojkar än flickor behöver stöd och studier visar på att det upprättas dubbelt så många åtgärdsprogram till pojkar i jämförelse med flickor (s. 35). De elevgrupper som urskiljs den inom svenska specialpedagogiska utbildningen, är enligt Nilholm (2008):

1. Döva och hörselskadade barn,
2. Barn som har en synnedläggelse eller är blinda,
3. Barn i problematiska lärandesituationer (ex. psykosociala svårigheter, i lässvårighet, i generella svårigheter med lärandet), eller
4. Barn med utvecklingsstörning (och med ytterligare funktionshinder).

De elever en lärare möter inom skolan och som får stöd av specialpedagog eller speciallärare är elever inom grupp 3 och 4 (s. 26).

Forskarna inom barn- och ungdomsvetenskap Brodin och Lindstrand (2010) beskriver specialpedagogik som ett tvärvetenskapligt område som bygger på discipliner som pedagogik, psykologi, medicin och sociologi (s. 97) (se även 3.2.3). Något som kännetecknar specialpedagogiken är "[...] de åtgärder som sätts in där den vanliga pedagogiken inte räcker till för att ett barn ska kunna tillgodogöra sig undervisning som andra skolbarn" (Brodin och Lindstrand, 2010, s. 98). Denna beskrivning kan tolkas som en fördjupning eller förfining av pedagogiken, anser författarna och menar att det är viktigt att tala om specialpedagogik i endast de situationer där absolut spetskompetens är behövlig. Det som i dagligt tal kallas för specialpedagogik är inte något annat än en "god pedagogik" som alla lärare i själva verket borde utöva, menar de (s. 98). Vilka beteenden eller händelser som avgör när specialpedagogiskt stöd tas in avgörs av läraren. Hur bestämmer då läraren att specialpedagogiska insatser ska tas in? Pedagogikforskare Asp-Onsjö (2008) menar att för att få ordning världen måste vi klassificera och kategorisera fenomen i vår omvärld. Det är ett grundläggande mänskligt drag (Mehan, 1986, 1996; Hall, Sarangi & Slembrouck, 1999 i Asp-Onsjö, 2008, s. 29). Detsamma gäller lärare som ska kategorisera elever och avgöra vilka elever som är i behov av särskilt stöd. Kategoriseringen av elever bygger på förenklingar och rutiner, och att de förenklar något som i själva verket är komplext (s. 30).

Pedagogikforskare Heimersson (2009) har kritiskt granskat hur elevers behov av särskilt stöd tolkas vid upprättande av åtgärdsprogram. Hon skriver att *elever i behov av särskilt stöd* är det uttryck som oftast används när man talar om de elever i grundskolan som av någon orsak inte har utvecklats som önskat kunskapsmässigt eller socialt. Heimersson (i Ahlberg (red.) 2009) beskriver hur lärare, specialpedagoger, speciallärare och skolledare uttrycker sig om elevers behov. Utifrån att ha analyserat intervjumaterial som har samlats in kring elever som behöver särskilt stöd i skolan på grund av problembeteende kom hon fram till följande. När en elev beter sig på ett sådant sätt att genom handlingar eller reaktioner bryta mot reglerna för den sociala samvaron brukar det sägas att eleven har ett "beteendeproblem" eller "problembeteende" (s. 59-60). Både Heimersson (i Ahlberg (red.) 2009) och Egelund, Haug & Persson (2006) hänvisar till en undersökning som genomfördes av Myndigheten för skolutveckling (2005) (i Ahlberg (red.) 2009, s. 60; Egelund, Haug & Persson 2006, s. 129). Undersökningen genomfördes fallstudier på tio skolor i syfte att studera elever med

skolsvårigheter. Undersökningen visade på att en elevgrupp ofta blir nedprioriterad när resurser fördelas. Det gäller de tysta och blyga eleverna som uppmärksammas lika ofta som de mer utagerande eleverna. Tyvärr kom även de bråkiga eleverna i kläm. En åtgärd som ofta riktas är punktmarkering, där någon vuxen får sitta bredvid tills det har blivit lugnt. Heimersson menar att detta stöd inte är tillräckligt i hanteringen av skolsvårigheter då skolan inte kan se de bakomliggande faktorerna till elevernas bråkighet. Detta ledde till att eleverna ofta blev tilldelade fel sorts stöd, som att hålla dem åtskilda från klassen (s. 60).

3.2.6 Summering av lärares syn på normalitet och avvikelser

Hur vi som lärare väljer att tolka ett irrationellt beteende sker både medvetet och omedvetet. Ofta fattas ögonblicksbeslut och dessa görs utifrån förenklingar och rutiner vilket medför att vissa elever därmed glöms bort eller att andra överkompenseras (Asp-Onsjö, 2008). Enda sättet att komma tillrätta med elevers svårigheter är med hjälp av rätt kunskap och kompetens som går att hitta inom specialpedagogiken (Brodin och Lindstrand, 2010).

3.2.7 En enda skola eller många skolor för alla?

Som vi kunde läsa i avsnittet om styrdokument (3.1) förespråkar våra styrdokument i hög grad inkludering av alla elever, inklusive elever i behov av särskilt stöd. I detta avsnitt ges en bakgrund till hur det har sett ut och hur det ser ut gällande inkludering i den svenska skolan. Trots att skolan har genomgått stora förändringar finns fortfarande en liknande vision om att inkludera alla elever i den ordinarie skolan.

Pedagogikforskarna Hjärne och Säljö (2008), och Nilholm (2008), menar att idén om ”en skola för alla” har utforskats sedan långt tillbaka. De menar att devisen som är politiskt utformad och har varit en ledstjärna för den svenska skolan under flera decennier. Redan under 1800-talet undersöktes möjligheterna att planera för en gemensam bottenkola där alla barn hade möjlighet att gå. Tanken med en enhetlig skolform var att inte enbart överklassens barn skulle få möjlighet till utbildning (s. 26; s. 51). Hjärne & Säljö (2008) avser att politiker i alla tider har haft en önskan om en gemensam skola som bas men att slagordet ”en skola för alla” kan tolkas på olika sätt beroende på var betoningen läggs. Om betoningen läggs på ”en skola för alla” menas att skolan innefattar en skolform och inte flera. Detta innebär även de skolformer som inte ingår under den kommunala skolan, friskolorna, hamnar utanför. Om betoningen däremot läggs på ”en skola för *alla*”, blir mångfalden av skolformer ett sätt att möta olika intressen och behov. Tolkningen av uttrycket kan därmed bli mångtydigt. Däremot är det upp till den enskilda skolan att avgöra hur målen i läroplanen nås. Det viktiga är att alla följer gemensamma mål och riktlinjer (s. 26). Önskan om en enhetlig skola kan på många sätt liknas med den skola vi har haft under senaste decennierna där alla barn har rätt till ”Lika tillgång på utbildning”, som det står i vår skollag (2010, 1 kap. 8 §). Hjärne & Säljö (2008) och Nilholm (2008) menar dock att vi sedan grundskolans inrättande har vi aldrig haft en skola där alla barn har gått. Idén om en skola för alla barn har ständigt ifrågasatts och diskuterats (s. 26; s. 51).

Pedagogikprofessorerna Egelund, Haug och Persson (2006) skriver om friskolornas intåg på den svenska skolarenan och menar att den både har fört med sig positiva och negativa följder. Under år 1992 togs ett riksdagsbeslut om friare regler för att starta friskolor med statligt stöd, förutsatt att skolorna följer skollagens allmänna mål. Idag utgör antalet friskolor 10 % av

landets grundskolor. I flera kommuner har kommunala skolor tvingats stänga på grund av att de har för få elever (s. 122-123).

Det finns dock positiva följder av att friskolorna får konkurrera med de vanliga skolorna. Bland de friskolor som har startat finns de som har riktat in sig mot barn i behov av särskilt stöd, exempelvis ADHD, dyslexi eller Autism. Enligt författarna finns inte många rapporter på om friskolor har någon bra inverkan på dessa elever. De menar att det dock är vanligt att friskolorna lägger mindre resurser på specialpedagogiska insatser än ordinarie skolor. Detta behöver inte betyda att eleverna får sämre stöd för det. Skolorna hittar helt enkelt andra lösningar på elevernas problem (s. 122-123). Vilka lösningarna är framgår inte ur texten. Om konkurrensen från friskolor är bra eller ej finns skiftande åsikter om, menar Egelund, Haug och Persson (2006). Den ökade valfriheten har bidragit till att de skolmotiverade eleverna från studiemotiverade hem får allt bättre resultat, medan det går allt sämre för dem som kommer från studieovana hem. Författarna frågar sig om en skola som alltmer påverkas av marknadskrafter har som målsättning att vara en inkluderande skola för alla? Eftersom valfriheten, konkurrensen och effektiviteten gynnar vissa grupper och missgynnar andra, går det ställa sig frågan om vad som finns kvar av skolans värdegrund? (s. 124).

3.2.8 Summering av ”En enda skola eller många skolor?”

Samtidigt som skolan avser att inkludera samtliga elever får marknadskrafterna fritt spelrum även på denna arena. Studiemotiverade elever får bättre resultat medan de omotiverade eleverna får sämre möjligheter. Dock finns det möjligheter att komma till en friskola där det går att få hjälp ifall eleven har särskilda behov. För att komma till en sådan skola krävs ändå viss medvetenhet och kunskap att möjligheten finns. För att kunna bli antagen till en sådan skola krävs framförallt en diagnos, som det framgick ur avsnitt,

3.3 Summering av tidigare forskning

Våra massmedier påverkar oss dagligen med en mängd information. (Hadenius & Weibull, 1999). Om det står något om skolan är det ganska stor chans att någon läser artikeln. ”En skola för alla” har varit på modet sedan folkskolans begynnelse fast frågan är om vi menar samma sak när vi talar om skolan idag (Hjörne & Säljö, 2008). Den marknadsanpassade skolan har inneburit att det finns större skillnader mellan olika skolor, framförallt mellan studiemotiverade och mindre motiverade elever (Egelund, Haug & Persson 2006). Angående resursfördelning mellan skolor och till stöd för barn i skolsvårigheter framgår att det ofta krävs en diagnos för att eleven ska få hjälp. De åtgärder som lyfts in anses ofta vara segregande, då eleven flyttas från ordinarie undervisning (Hjörne & Säljö, 2008).

Ur forskningen framgår att det finns många olika definitioner och synsätt på vad specialpedagogik är och vad den ska innefatta (Haug, 1997; Nilholm, 2008; Persson, 2008). Något som saknas inom forskningen är positiva syner på specialpedagogik, där specialpedagogiken framställs som något enhälligt bra. Främst är forskarna kritiskt inställda till dess funktioner. Många forskare är dock kritiska till indelningen av de normala och icke normala, och menar att specialpedagogiken har segregande effekter på redan utsatta elever (Asp-Onsjö, 2008; Heimersson, 2009; Nilholm, 2008). Haug (1998) anser att alla elever borde få gå i samma klass och att det stöd som krävs ska finnas tillgänglig. På så vis skapar vi en mer inkluderande syn på elever, menar han.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras metoden och genomförandet av arbetet. Metoden för undersökningen är textanalys där både en kvantitativ och kvalitativ metod användes. Sökningarna gjordes i databasen Mediearkivet (Retriever) på tryckt storstadspres under tidsperioden 2009-04-01 – 2012-04-01. Tidningskategorin tryckt storstadspres innefattar de största svenska storstadstidningarna (se 4.2.2). I avsnitt 4.2.7 följer en begreppsbeskrivning av samtliga sökord, samt ord som ingår i kategoriseringen av dem. Resultaten kategoriserades i enlighet med syftet in i huvudkategorierna; resursfördelning, kunskaper och inkludering. Antalet träffar sorterades in i en matris, varifrån materialet sedan sammanställdes och analyserades.

4.1 Textanalys

4.1.2 Kvantitativ textanalys

Eftersom syftet med arbetet var att se på hur medierna framställer bilden av hur skolan hanterar elever i behov av särskilt stöd föll valet av metod på text- eller innehållsanalys. Stukát (2011) menar att i en textanalys granskas texten utifrån en teoretisk ansats medan en innehållsanalys bygger på att en studie görs av texten efter kvantitativa metoder (s. 60-61). Enligt Bergström & Boréus (2005) används textanalys då mönster ska hittas i ett större material genom att grovsortera analysmaterialet i olika kategorier (s. 43-44). Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2012) beskriver den kvantitativa innehållsanalysen som en metod för att undersöka innehållet i en text. Metoden anses vara bra för ändamålet då det finns en målsättning att få svar på förekomsten av olika kategorier i ett större material (s. 197). I en kvantitativ innehållsanalys fylls inhämtad data i en matris eller kodblankett. Forskaren själv bestämmer undersökningens analysenheter, vilka variabler som ska registreras, samt vilka kategorier variablerna ska ha. Informationen från analysenheterna görs därefter om till siffror. Ett vanligt sätt är att först göra kodningen på papper men det går även bra att göra direkt i datorn. För att kodningen ska ske så korrekt som möjligt måste tydliga tolkningsprinciper sättas upp (s. 200-201).

4.1.3 Kvalitativ textanalys

Efter att ha kvantifierat materialet görs ett strategiskt urval bland texterna för att gå djupare in på själva innehållet med en kvalitativ textanalys. Det kan vara bra att komplettera den kvantitativa undersökningen med en kvalitativ för att få en djupare tolkning av textinnehållet. Den kvalitativa undersökningen byggs på resultaten från den kvantitativa textanalysen. Ett skäl till detta är att få en bild av helheten av innehållet i texterna. Den textanalytiska metod som används är att systematisera innehållet i texterna och ordna innehållet logiskt genom att klassificera innehållet i artiklarna. Därefter kategoriseras tankeinnehållet och placeras under sammanfattande rubriker (Esaiasson m fl., 2012, s. 210-211). För att kunna avgöra artiklarnas relevans och för att kunna klassificera innehållet läses samtliga artiklar igenom.

4.2 Genomförande

I detta avsnitt ges en beskrivning av genomförandet av undersökningen. Här ges också en förklaring till olika val som har gjorts under arbetets gång.

4.2.1 Val av databas

Valet av databas föll på Mediearkivet (Retriever), då där var möjligt att på ett enkelt sätt göra sökningar på innehåll i artiklar på samtliga svenska nyhetstidningar över tid. Retriever erbjuder sökningar i samtliga svenska nyhetstidningar och tidsskrifter vilket ger ett brett sökområde.

4.2.2 Val av undersökningsgrupp

För att få en överskådlig bild av debatten i medierna föll valet av undersökningsgrupp på våra största dags- och kvällstidningar. Sökkategorin blev därmed ”tryckt storstadspress”. Genom att välja bort landsortspress, webbtidningar, pressmeddelanden, m.fl., avgränsades sökområdet till ett relativt representativt urval med tanke på att webbtidningarnas artiklar oftast är kopior på det som förekommer i tidningarnas pappersversioner. De tidningarna som ingår i svensk tryckt storstadspress är:

- Sydsvenskan,
- Dagens Nyheter,
- Göteborgs-Posten,
- Svenska Dagbladet,
- Dagens Industri,
- Aftonbladet, inkl. Aftonbladet – Söndag och Aftonbladet - Härligt Hemma,
- Expressen inkl., Expressen – Extra, Expressen – Söndag, Kvällsposten och GT,
- Metro – Riks inkl. Metro – Skåne, Metro – Stockholm, Metro – Göteborg,
- Stockholm City
- City Malmö.

4.2.3 Val av tidsperiod

Den undersökta tidsperioden var ursprungligen planerad till 10 år för att se om det skett någon förändring över tid. Det visade sig dock att materialet blev för tungt att gå igenom då samtliga artiklar skulle läsas igenom. Därefter gjordes ett försök att söka på fem år men sökresultaten upprepades i samma mönster varför sökperioden förkortades till tre år, från 2009-04-01 – 2012-04-01.

4.2.4 Val av sökord

Ett sätt att hitta artiklar som handlar om specialpedagogik var att söka på de diagnoser som kräver specialpedagogiska insatser. Ordet "specialpedagogik" är inte särskilt vanligt förekommande varför detta sökord valdes bort. Sökningar på ordet "diagnos" gav däremot för många träffar som inte var relevanta för undersökningen. För att få en koppling till skolan ingår ordet "skola" i sökningen. Den första sökningen bestod av: "skola AND (adhd or asperger or Aspergers or Autism or dyslexi or dyslektiker or Tourettes)". Efter sökningen kategoriserades artiklarna enligt relevans. De mest relevanta artiklarna, innefattar artiklar om barn och elever i skolan som är i behov av särskilt stöd. Resterande artiklar sorterades bort. För att få reda på hur ofta och i vilka sammanhang begreppet "en skola för alla" användes gjordes en sökning även på "skola AND ("en skola för alla)". Sökningen var möjlig att inkludera i sökningen ovan men syftet med att separera resultatet från de övriga var för att se hur vanligt förekommande begreppet är.

4.2.5 Kategorisering av innehållet i artiklarna.

Efter att förekomsten av diagnoser registrerats och relevansen av innehållet i artikeln hade bestämts gjordes en kategorisering av artiklarna för att se om de stämde överens med arbetets syfte och frågeställningar. När någon av nedanstående kategorier stämde överens med innehållet i en artikel registrerades detta i matrisen. Innehållet i en artikel kan stämma in på flera kategorier. De tre huvudkategorierna är: resursfördelning, kunskaper och inkludering.

Resursfördelning:

"Skolan anses inte ha resurser att ta emot alla elever"

Artikelförfattaren anser att skolan inte tillräckliga resurser att ge stöd till elever i behov av särskilt.

"Skolan anses ha resurser att ta emot alla elever"

Artikelförfattaren anser att skolan har tillräckliga resurser att ge stöd till elever i behov av särskilt.

Kunskaper:

"Lärarna anses inte ha kunskap att ta emot alla elever"

Artikelförfattaren anser att lärarna saknar kunskaper för att ta emot elever i behov av särskilt stöd.

"Lärarna anses ha kunskap att ta emot alla elever"

Artikelförfattaren anser att lärarna har tillräckliga kunskaper för att ta emot elever i behov av särskilt stöd.

Inkludering:

"Det är bra med en mångfald av olika skolformer och utbildningar"

Artikelförfattaren anser att det är bra att det finns en mångfald av skolformer för olika intressen och behov. Det är bra med en skola för alla.

"Det är bra med en enhetlig skolform"

Artikelförfattaren anser att det är bra med en enhetlig skolform där alla elever är inkluderade. Det är bra med en skola för alla.

4.2.7 Begreppsbeskrivning

Nedan följer en beskrivning av de vanligaste begreppen som användes vid sökningen, samt vid kategoriseringen av dem. Förklaringarna på de flesta diagnoser är från Kadesjö (2008):

AD/HD: ”Attention Deficit Hyperactivity Disorder”, Uppmärksamhetsstörning med hyperaktivitet, där AD står för uppmärksamhetsproblem och HD för hyperaktivitets och impulsivitetsproblem (Kadesjö, 2008, s. 65). I arbetet används begreppet ADHD där både uppmärksamhetsproblem och hyperaktivitet ingår.

Autism: Kan rymma flera olika problembilder men har huvudsakligen tre problemområden gemensamt: nedsatt förmåga till ömsesidig social interaktion, nedsatt förmåga att kommunicera och omfattande begränsningar i beteende, intressen, lek och andra aktiviteter (Gillberg, 1999 i Kadesjö, 2008, s. 126).

Aspergers syndrom: En del i Autismspektrumet. Förenklat en person med Autism som är begåvad och har välutvecklad talförmåga. Kan ha problem med ömsesidig social kommunikation, snäva intressen, tvingande rutiner, avvikande språk eller svårigheter med att använda icke-verbal kommunikation, samt klumpig motorik (Gillberg, 1999 i Kadesjö, 2008, s. 128-129).

Dyslexi: Bristande förmåga att skriva eller att kunna använda skriven text för att kunna fungera i samhället, tillgodose sina behov och personliga mål eller öka sina kunskaper och utvecklas enligt de egna förutsättningarna (*Läs och skrivsvårigheter*, 1999, nr 2, s. 20 i Ahlberg (red.) 2009, s. 232).

En skola för alla: Har enligt Hjørne och Säljö (2008) sedan 1800-talet varit en ledstjärna för svensk skola (s. 26).

Inkludering: Enligt Haug (1998) innebär en inkluderande syn att skillnader mellan barnen accepteras. Undervisningen ska vara individuellt tillrättalagd och ske utan att elever blir utstötta eller stigmatiserade (s. 22).

Tourettes syndrom: Olika former av motoriska och vokala tics som förekommer av den grad att omgivningen eller personen själv störs. Ska ha förekommit under minst ett års tid (Gillberg, 1999 i Kadesjö, 2008, s. 123).

4.2.8 Studiens tillförlitlighet

Enligt Stukát (2011) handlar validitet om giltighet, och om hur bra forskaren lyckas mäta det som avsetts att mäta. Om datainsamlingen har skett på ett trovärdigt och adekvat sätt, och om undersökningen är trovärdig för det aktuella syftet anses arbetet ha god validitet. Reliabiliteten, studiens tillförlitlighet, bestäms av kvaliteten på mätinstrumenten för undersökningen (s. 133). Sökningarna gjordes inom kategorin tryckt storstadspress i Retriever, ett mediearkiv med tillgång till samtliga artiklar i svensk dagspress. Datainsamlingen för studien gjordes utifrån valda sökord och sökkategorier. För att komma åt de artiklar som är relevanta användes en relativt lång sträng av sökord. Sökorden testades i omgångar innan den slutliga undersökningen genomfördes för att komma fram till vilka sökord som ger det mest precisa sökresultatet. Därmed testades även metodens validitet som gör det möjligt att mäta det som syftet avser. Medan en sökning på ordet skola gav 20 808 träffar under en treårsperiod gav sökningen ”skola AND (adhd or asperger or aspergers or autism or dyslexi or dyslektiker or tourettes or ”en skola för alla)”, endast 304 träffar. Av dessa var endast 154 av artiklarna relevanta för undersökningens syfte. Relevanta artiklar var

även de som handlar om barn och elever i skolan som är i behov av särskilt stöd. Utöver sökorden skapades ett antal huvudkategorier där artiklarna delades in i enlighet med syfte och frågeställningar (se avsnitt 4.2.5). Reliabiliteten bygger i detta fall på den egna tolkningen av innehållet i artiklarna. Något som tyder på resultatets tillförlitlighet är att det under kategoriseringen av artikelinnehållet gick att hitta ett tydligt mönster. Ett visst innehåll upprepades kontinuerligt och det gick att få en tydlig bild av författarnas synpunkter. Den ursprungliga tanken var att ha en längre sökperiod för att öka reliabiliteten men tidsspannet på tre år räcker därmed för att få tillräcklig mätnoggrannhet. Uppsatsens generalitet avgörs, enligt Stukát, av att resultatet är representativt för den aktuella undersökningsgruppen (s. 133). I denna undersökning fick artikelförfattarnas åsikter i de valda nyhetsartiklarna motsvara dagspressens åsikter.

5. Resultatredovisning

Denna del inleds med en redovisning av de kvantitativa sökresultaten, där fördelning över tid mellan olika tidningar samt förekomsten av olika begrepp och kategorier presenteras. Därpå följer en kvalitativ tolkning av resultaten där innehållet i artiklarna presenteras.

5.1 Övergripande resultat

Sökperioden från 2009-04-01 – 2012-04-01 gav allt som allt 304 träffar i Retriever på sökningarna ”skola AND (ADHD or asperger or Aspergers or Autism or dyslexi or dyslektiker or Tourettes) ” och ”skola AND (”en skola för alla”). Resultaten för de två sökningarna redovisas inledningsvis ihop. Sökresultaten på ”en skola för alla” visas ändå separat då detta kan vara av intresse. Av 304 artiklar var 154 artiklar relevanta för undersökningen. Bortfallet med 150 artiklar kan förklaras med att många artiklar nämner skola och diagnoser men handlar inte om barn eller elever i behov av särskilt stöd eller en skola för alla. Se metodavsnitt (4.2.4) för att se hur valet av sökord gick till.

5.1.1 Fördelning över tid

Här redovisas fördelningen av artiklarna över tid. I den första kolumnen presenteras samtliga artiklar och i den andra kolumnen antalet relevanta artiklar.

Tabell 1.) Antal träffar fördelat över tid

År	Antal träffar	Antal relevanta artiklar
2012	38	21
2011	100	46
2010	92	44
2009	74	43
Summa	304	154

5.1.2 Fördelning mellan tidningar

Här redovisas hur många artiklar som hittats i respektive tidning. I tabellen går att se att de större dagstidningarna är överrepresenterade gällande antalet för undersökningen relevanta artiklar. Sydsvenskan, Dagens nyheter, Göteborgsposten och Svenska dagbladet skriver flest artiklar på området.

Tabell 2.) Antal träffar fördelat mellan tidningarna

Tryckt press	Antal träffar	Antal relevanta tidningar
Sydsvenskan	69	48
Dagens nyheter	49	31
Göteborgs-Posten	45	31
Svenska Dagbl	33	20
Aftonbladet	22	5
Expressen	21	6
Kvällsposten	9	2
Metro- Skåne	8	2
Stockholm City	8	1
Dagens Industri	7	2
GT	7	1
Metro Riks	7	2
Metro Stockholm	6	1
Metro Göteborg	4	1
Aftonbladet Sönd (bilaga)	3	0
City Malmö	3	0
Aftonbladet Härligt hemma (bilaga)	1	1
Expressen Extra (bilaga)	1	0
Expressen söndag (bilaga)	1	0
Summa	304	154

5.1.3 Antal träffar per sökord fördelat över tid

Ur det kvantitativa sökresultatet går det utläsa att de diagnoser som främst omdiskuteras i artiklarna är ADHD och dyslexi. Under årets första fyra månader i 2012 förekom ordet ADHD hela 68 gånger och är i dagsläget den mest omdiskuterade diagnosen. Ordet dyslexi är också frekvent förekommande och benämns hela 52 gånger under 2011. Autism och Aspergers syndrom benämndes ofta under 2009, medan ADHD stod tillbaka lite. Tourettes syndrom verkar i stort sett inte alls diskuteras i samband med elever och skola.

Tabell 3.) Antal träffar per sökord fördelat över tid

År	ADHD	Autism	Asperger /Aspergers	Tourettes	Dyslexi
2012	68	4	6	1	7
2011	75	14	9	0	52
2010	60	11	11	0	30
2009	45	28	42	0	31
Summa	248	57	68	1	120

Summering

Antalet artiklar i sökningen var ganska jämnt fördelade över de tre åren. De tidningar som främst representeras i undersökningen är våra större dagstidningar, Sydsvenskan, DN, GP och Svenska dagbladet. Det förekommer en del artiklar om diagnoser både i Aftonbladet och i Expressen men dessa artiklar berör inte elever i skolan. Den diagnos som förekommer mest frekvent är ADHD. Relativt vanligt är att det även skrivs om dyslexi. Tourettes syndrom förekommer i stort sett inte alls i detta sammanhang.

5.2 Antal träffar per kategori och år

Syftet med föregående avsnitt var att ge en bakgrund till undersökningen. Avsikten med denna del är att hitta svar på undersökningens syfte och frågeställningar gällande skolans resurser, lärarnas kunskaper och om det anses vara bra med en enda skolform eller inte. Nedan redovisas hur ofta följande kategorier eller ämnen förekommer i de utvalda artiklarna. Artiklarna var 154 stycken till antalet. Flera kategorier kan förekomma i samma artikel, dock inte inom sitt motsatspar. Kategorierna i tabellen förkortas enligt nedan.

- ”Skolan *anses inte* ha resurser att ta emot alla elever” – ”Inte resurser”.
- ”Skolan *anses ha* resurser att ta emot alla elever” – ”Har resurser”.
- ”Lärarna *anses inte* ha kunskap att ta emot alla elever” – ”Inte kunskap”.
- ”Lärarna *anses ha* kunskap att ta emot alla elever” – ”Har kunskap”.

- ”Det är bra med en *mångfald* av olika skolformer och utbildningar” – ”Bra med mångfald”.
- ”Det är bra med en *enhetlig* skolform” – ”Bra med enhetlig skolform”.

Tabell 4.) Antal träffar per kategori och år

År	”Inte resurser”	”Har resurser”	”Inte kunskap”	”Har kunskap”	”Bra med mångfald”	”Bra med enhetlig skolform”
2012	10	3	13	1	7	1
2011	25	5	19	2	23	9
2010	16	8	20	0	18	8
2009	23	2	29	1	24	1
Summa	76	17	81	5	72	19

I resultatet går det att se att artikelförfattarna anser att det inte finns tillräckliga resurser (76 träffar) eller kunskaper (81 träffar) att ta emot elever i behov av särskilt stöd i våra skolor. I de flesta artiklar går det läsa att det är bra med anpassade skolformer för elever i behov av särskilt stöd (72 träffar).

5.3 Presentation av sökresultaten

I detta avsnitt presenteras en kvalitativ tolkning av resultaten som bygger på de kvantitativa sökresultaten i föregående avsnitt. Presentationen bygger på citat som har hittats i de artiklar som är relevanta för respektive sökkategori. Resultaten redovisas i samma ordning som i tabellen ovan (5.2).

5.3.1 ”Skolan anses inte ha resurser att ta emot alla elever”

Gällande resultaten på sökkategorin ”Skolan anses ha resurser att ta emot alla elever” och ”Skolan anses *inte* ha resurser att ta emot alla elever”, har sökningarna registrerats med 17, respektive 76 träffar. I majoriteten av artiklarna går det läsa om att det saknas pengar inom skolan för att ge det stöd som krävs för att ta emot alla barn. Ett inlägg i debatten om att tidigarelägga betyg lyder såhär:

”Det finns en tendens i Malmö att vissa rektorer verkar mer prioritera att hålla budgeten än att bedriva en god verksamhet och därför sparar in på resurspersonal” (Hansson, 2012, s. 27).

Artikelförfattaren anser att rektorerna medvetet håller inne med pengar för att inte spräcka budgeten. Vad rektorn drar in på är personal som ska ge stöd till elever i särskilda behov. I en

artikel om en flicka som gick ur grundskolan utan att ha fått stöd för sin dyslexi går det läsa att:

”Alla ansvariga för sådana fall borde klä sig i säck och aska - från inkompetenta lärare till skolor som slarvar med stödinsatser och politiker som inte ger svaga skolor resurser nog att lösa sin uppgift” (Marteus, 2012, s. 2).

I artiklarna påpekar författarna att antingen rektorn eller politikerna undanhåller resurser från elever och skola. De ”sparar in på personal” eller ”slarvar med stödinsatser”. En genomgående syn både bland artiklarna är att pengar finns men de inte används på rätt sätt. Nedanstående artikel beskriver på ett bra sätt resursbristen samt behovet av resurser för att kunna få hjälp.

”När tjejerna till slut fick diagnoser fick de en stödperson i skolan. Då gick det bättre. Men extraresursen var ingen självklarhet. – Skolan hade tydligen inte råd med min extrahjälp så jag skulle plötsligt bli tvungen att byta skola, [...]. Många av eleverna har tidigare fått höra att det inte finns resurser för dem. – Det är olika från kommun till kommun, men vi hör de här historierna gång på gång, säger Åse Ljungdahl” (Håkansson, S. & Sylwan, C., 2012, s. 6).

Först efter att tjejerna i artikeln fick diagnoser fick de tillgång till stödpersoner. Vad som inte framkommer ur citatet är att flickorna går på en friskola för ungdomar med neuropsykiatriska funktionshinder såsom Aspergers och ADHD. De går i en gymnasieskola på en naturbrukslinje. Det som flickorna beskriver är erfarenheter de har med sig från grundskolan. En förälder till ett barn som har fått en diagnos uttrycker vikten av diagnosen så här:

”Har man en diagnos så kan man kräva mer av skola och omgivning och få hjälp. Med en diagnos lär sig barnet att leva med sina förutsättningar, begränsningar och tillgångar. Utan diagnos får man ingen hjälp - utan diagnos är man bara "ett jobbigt barn" (Chreisti Eriksson, 2011, s. 62-64).

Summering

Det är tydligt att det finns ett visst missnöje med hur resurser fördelas inom skolorna. Ofta finns inte tillräckliga resurser för att ta emot elever med särskilda behov. Stöd uteblir då skolledare känner sig tvingade till att hålla budgeten. I resultatet går också att se att stödbehovet och bristen på resurser är gemensam både för de ordinarie skolorna, så väl som för friskolorna.

5.3.2 ”Skolan anses ha resurser att ta emot alla elever”

Bland de artiklar som ansågs ha råd med att inkludera elever som behöver stöd (17 träffar). I denna artikel går det läsa om elvaåriga Vilma som var nöjd med att få en diagnos. I artikeln framställs den specialpedagogiska kunskapen som en naturlig del av undervisningen och här betonas att eleven har rätt till snabb hjälp.

”Elvaåriga Vilma Havir blev lättad när hon fick diagnosen. – Då behövde jag inte tänka: Vad är det annars då?”, samt ”Även specialpedagogerna märkte att hon hade någon lätt form av dyslexi, berättar hennes mamma Christin Jönsson. Vi föräldrar var aktiva och ville se till att hon snabbt fick sin diagnos” (Nasr, N. & Røjder, H., 2011, s. 6).

I samma artikel påpekas att de fick hjälp genom vårdgarantin. Genom vårdgarantin har de rätt till hjälp inom tre månader.

”Vårdgarantin, som gäller i hela landet, innebär att man har rätt att få vård inom en viss tid. I detta fall gäller tre månader” (Nasr, N. & Røjder, H., 2011, s. 6).

Summering

I enstaka fall förekommer artiklar där någon elev enbart har positiva erfarenheter av att de har sökt särskilt stöd. Här framkommer också att föräldrarna var aktiva för att eleven skulle få stödet. Detta, ihop med uppmärksamma specialpedagoger, bidrog till att eleven fick hjälp relativt snabbt. I detta fall fick de resurser genom vårdgarantin då eleven ansågs ha tillräckliga svårigheter.

5.3.3 ”Lärarna anses inte ha kunskaper att ta emot alla elever”

Att de ordinarie lärarna saknar kunskaper att ta emot elever i behov av särskilt stöd är det argument som oftast förekommer i materialet. Hela 81 träffar fick artiklar där det går utläsa att lärare saknar rätt kompetens för att se *alla* elevers behov. Vid ytterst få tillfällen (5 tr.) nämns att lärarna har kunskap att ta emot alla elever oavsett om de är i behov av särskilt stöd. I tidningsartiklarna uttrycker sig ofta författarna om att de ordinarie lärarna i skolan inte har tillräckliga kunskaper för att möta elever i svårigheter. I en artikel går det läsa att Erik som är 13 år har fått sin skolgång havererad. Han vägrar gå tillbaka till skolan eftersom han känner sig kränkt och illa behandlad.

”Anledningen till att Erik inte vill återvända till Svartedalsskolan är att han känner sig kränkt och illa behandlad av några lärare och elever. Erik har Autism, ADHD och en lätt utvecklingsstörning” (Isemo, 2011, s. 4).

Eriks mamma berättar vidare i samma artikel:

”En viktig anledning till att det skurit sig med skolan är enligt mamman Cecilia F bristande kunskap om och förståelse för Eriks funktionsnedsättning hos vissa av skolans anställda som arbetat med och nära Erik” (Isemo, 2011, s. 4).

Erik känner sig illa behandlad *både* av lärare och av elever. Anledningen till det är att det inte finns tillräckligt kunskap om Erik tillstånd och lärarna verkar ha misstolkat hans beteende. Andra elever i särskilda behov som har farit illa i bristen på kunskap och förståelse är Alexandra och Ismael. Alexandras nuvarande lärare beskriver elevers tidigare situationer såhär:

”De här barnen har verkligen inget gott med sig från den vanliga skolan. De är så trasiga när de kommer hit, säger Åse Ljungdahl” (Håkansson, S. & Sylwan, C., 2012, s. 6).

Alexandra berättar i samma artikel att hon alltid har haft svårt för att koncentrera sig i skolan och att förväntningarna på henne har blivit för stora:

”I sjunde klass blev pressen för stor. Jag vägrade till slut att gå till skolan. Jag gjorde inget och fick inget gjort. Det var inte lönt” (Håkansson, S. & Sylwan, C., 2012, s. 6).

Eleverna har känt sig kränkta och har en problemfylld skoltid bakom sig. Till slut vägrade Alexandra gå till skolan. Numera går hon på en friskola för elever med diagnoser där hon anser att hon blir förstådd av sina lärare.

En mamma till Ismael som har ADHD, berättar om sonens skoltid som präglats av motgångar. Sonen fick byta skola flera gånger och hon har fått kämpa för att få hjälp. Mamman menar att det hade varit lättare om sonen hade ett synligt funktionshinder eftersom det hade varit lättare att upptäcka att han har en funktionsnedsättning:

”Folk har inte lyssnat, inte förstått, inte haft kompetens. Ismael har behandlats illa av både lärare och kompisar [...]” och

”Om sonen hade haft en synlig funktionsnedsättning och suttit i rullstol hade han accepterats på ett helt annat sätt av samhället och pedagogerna, tror Carina Filbert” (Håkansson, S. & Sylwan, C. 2011, s. 6).

Summering

Samtliga elever som beskrivs ovan har haft dåliga erfarenheter från sin skoltid där de har blivit dåligt behandlade både av andra elever och av lärare. Det är tydligt att lärare ofta har misstolkat elevernas beteende och att de inte har kunnat se problematiken bakom. Först då denna har uppmärksammats har de kunnat hitta rätt stöd.

5.3.4 ”Lärarna anses ha kunskaper att ta emot alla elever”

Bland artiklarna förekom ytterst få (5 träffar) där det ansågs att lärarna har kunskap att ta emot alla elever. I en artikel om Rosengårdsskolan går det läsa att lärarna har sett stödbehovet men då saknades resurser:

”- Vi har många elever som är nära att klara målet och som skulle klara det om de fick lite extra hjälp. Men de blir bortprioriterade för att vi måste lägga alla resurser på elever med dyslexi, ADD, ADHD och generella inlärningssvårigheter, säger hon” (Mikkelsen, 2011, s. 8).

Här har de uppmärksammat att det finns elever som behöver extra stöd, vilket innebär att lärarna faktiskt har kunskaper i att upptäcka stödbehovet hos elever. Lärarnas kunskaper spelar i detta fall ingen roll då det ändå saknas resurser.

I en artikel om Vilma som har dyslexi går det också läsa att lärarna har upptäckt en kunskapslucka som de fyller igen genom fortbildning.

”På Vilmas skola har personalen kommit en bra bit på väg, berättar rektor Gunnel Oldbring. Bland annat hade skolan en fortbildningsdag i dyslexi för all personal i förra veckan” (Nasr, N. & Røjder, H., 2011, s. 6).

Summering

I ytterst få fall gick det att hitta artiklar där författarna framhävde lärare som kompetenta, framförallt i samband med elever som är i behov av särskilt stöd. Det skrivs inte mycket om lärares kompetens ur ett positivt perspektiv utan den tas ofta för given.

5.3.5 ”Det är bra med en mångfald av olika skolformer”

Den aktuella sökningen resulterade i 72 träffar på kategorin ”Det är bra med olika utbildningar” och 19 träffar på kategorin ”Det är dåligt med olika utbildningar”. De allra flesta önskar en skola där utbildningen är anpassad efter elevernas olika behov och intressen. I och med den nya skollagen (2010) kan elever med särskilda behov, som tidigare har haft rätt att gå i specialklass eller särskola, komma att placeras i ordinarie klass eller skola. I en artikel rapporteras att elever med Autism ska omplaceras i vanligt skola vilket väcker oro hos föräldrar.

”Elever med Autism har hittills haft rätt att gå i särskola. Men när den nya skollagen träder i kraft ska barnen omplaceras till den vanliga skolan, vilket väckt oro bland föräldrar till barnen” (TT, 2011, s. 10).

Det framgår av sökresultatet att artikelförfattarna önskar olika utbildningar för olika behov. Många är nöjda med den särskola som erbjuds idag.

”Är man född med funktionshinder är det en mänsklig rättighet att få gå i en särskola som kan ge det specialpedagogiska stöd som behövs, [...]” (Haldesten, 2012, s. 2)

Summering

I båda fallen tas särskolan upp som den alternativa skolformen för elever i behov av särskilt stöd. Att få den utbildning som önskas och som är anpassad efter de egna förmågorna står i detta fall över önskan om att få gå i samma skola som alla andra.

5.3.6 ”Det är bra med en enhetlig skola”

De artiklar där elever önskar sig en enhetlig skolform berör ofta elever som går i särskolan eller elever som har blivit felpplacerade i särskolan. Denna elev anser att särskolan är segregrande och hon önskar att hon fick gå i en vanlig skola.

”Jag liknar särskolan vid apartheid, för vad är apartheid om inte ett lagstadgat systematiskt uteslutande från övriga samhället” (Gunnarsson, 2012, s. 30).

Vidare uttrycker hon att det alla oavsett behov borde få tillgång till stöd av specialpedagoger och att särskolan därför är överflödig.

”[...] Det är förstås en mänsklig rättighet att barn får det pedagogiska stöd de behöver. Om barn behöver stöd från specialpedagoger ska de ha det. Men för det behöver man inte särskola” (Gunnarsson, 2012, s. 30).

Summering

Eleven i ovanstående artiklar har inte fått välja skola vilket påverkar hennes missnöje. Om elever i den ordinarie skolan haft tillräckligt stöd av specialpedagoger skulle det enligt artikelförfattaren varit möjligt för alla elever att gå där. Att ha separerade skolformer för olika elever upplevs segregrande, då eleven ofta blir separerad både från den ordinarie skolan och från samhället i övrigt.

5.4 Sökresultatet av ”en skola för alla”

I undersökningen ingick även att titta på hur dagspressen skriver om en skola för alla. Sökningen på ”en skola för alla” gav totalt 54 träffar under perioden 2009-04-01 – 2012-04-01. Av dessa artiklar var 31 stycken relevanta för undersökningen (se tabell i bilaga A). Det som skiljer denna sökning från resten av materialet är att sökresultaten även inkluderar artiklar som har kategorin ”barn i behov” som innefattar barn och elever som är i behov av särskilt stöd. Begreppet ”en skola för alla” används nämligen inte enbart i samband med specialpedagogiska insatser utan är ofta ett politiskt slagord som används då någon är missnöjd med skolpolitiken. Av de 31 artiklar som var relevanta för sökning är det 10 träffar som berör barn i behov av särskilt stöd.

Som tidigare har nämnts är ”en skola för alla” en term som innefattar ett visst missnöje. I de allra flesta artiklar som innefattar begreppet är artikelförfattaren missnöjd med hur den svenska skolan ser ut. I artikeln ”Principen om en skola för alla gäller inte längre” i DN, går det läsa om en skola som anses var segerande.

”Olikvärdig skola. Förr var principen en enhetsskola där villkoren för alla barn skulle vara lika och alla ha samma chans. Men sedan 1990-talet har skolans likvärdighetsuppdrag blivit alltmer uppluckrat. Skolan blir helt enkelt allt mindre en skola för alla och alltmer en skola för dem som har föräldrar med resurser. Det är nu dags att dra i nödbromsen och utan ideologiska skygglappar fundera” (Kornhall, 2012, s. 6)

Tanken om en ”enhetsskola” är borta och de som har tillgång till mer pengar har även tillgång till en bättre skola. Författaren anser att skolformerna bör göras om till en gemensam. Vidare menar han att det nya systemet har skapat bra och dåliga skolor.

”Vi i Sverige har medvetet skapat ett system som bygger på att skolor ska vara bra och dåliga och att de dåliga ska slås ut, skriver Per Kornhall” (Kornhall, 2012, s. 6).

När det gäller elever i behov av särskilt stöd diskuteras ofta huruvida det är bra för elever med funktionshinder såsom asperger, att gå i större klasser, då de tidigare har gått i mindre specialklasser. I nedanstående artikel anser författarna att det finns kommuner som drar nytta av den nya skollagen. Elever tillåts vara integrerade i andra skolformer än den egna för att få bort de mindre och dyrare undervisningsgrupperna. I GP går det läsa:

”Allt fler elever med behov av särskilt stöd i små grupper tvingas gå i helklass. Som stöd för dessa beslut används den nya skollagen som trädde i kraft 1 juli i år. Men det finns inte något i den nya lagen som förespråkar inkludering av dessa elever, skriver Hans Rignell och Kirsten Ekholm” (Ekholm & Rignell, 2011, s. 47).

Lagen har alltså blivit feltolkat enligt författarna som ifrågasätter inkluderingen och undrar vem den är till för.

”Vi ställer oss frågan varför mindre undervisningsgrupper ändå avvecklas och hur detta kommer att påverka eleverna. Är det elevernas behov som styr? För vems skull drivs inkluderingen?”

”En skola för alla” är även ett populärt politiskt slagord som gärna används som valpropaganda, ihop med andra vanligt förekommande ämnen, såsom sjukvård och

energiförsörjning. I GP återges ett tal som Juholt höll i Göteborg i april 2011. Bland övriga misslyckanden inom svensk politik har Juholt även fått med ”en skola för alla”.

”Den nye oppositionsledaren upprepade också flera gånger att marknaden misslyckats - med att skapa en jämlik sjukvård, en skola för alla, en långsiktigt hållbar energiförsörjning och tåg som går även när det snöar” (Johansson, 2011, s. 46).

Summering

Detta avsnitt förstärker resultatet i avsnitt 5.3.6 ”Det är bra med olika utbildningar” och avsnitt 5.3.7 ”Det är dåligt med olika utbildningar”. Här menar artikelförfattarna att friskolorna bidrar till att öka klasskillnaderna i samhället, där några får gå i en sämre skola och några i en bättre. De talar om en olikvärdig skola där tanken om enhetsskolan sedan länge är borta. Det som önskas av denna artikelförfattare är ”en skola för alla (Kornhall, 2012, s. 6). I en annan artikel lyser missnöjet igenom, då elever med Autism ska tvingas gå i en vanlig klass, trots att eleverna sedan länge har fått specialundervisning i mindre klasser. Författare anser att den nya skollagen är feltolkad gällande inkludering och ställer sig frågan om vems behov det är som styr, elevens eller skolpolitikerns? (Ekholm & Rignell, 2011, s. 47). Då ”en skola för alla” används i politiska sammanhang är det svårt att avgöra vad som menas med begreppet. Det går att ställa sig frågan om författarna är ute efter en enhetlig skolform eller om de eftersträvar en mångfald av skolformer (Johansson, 2011, s. 46).

6. Diskussion

6.1 Metodreflektion

Överlag metodvalet ”textanalys” diskuteras för att få ökade kunskaper inom specialpedagogik. Jag anser det ändå vara fullt möjligt att använda metoden även då den syn som förmedlas i våra medier även i viss mån påverkar vår egen syn. Dagspressen med sina pappersupplagor når dagligen stora delar av befolkningen och påverkar på många sätt det som diskuteras med familjen i hemmet eller med kollegorna på arbetsplatsen. Innehållet som förmedlas är dock inte alltid personligt utan avgörs av journalister och annan personal på medieföretagen. Den massmediala kommunikationen är enkelriktad, opersonlig och samtidig. (Hadenius och Weibull, 1999, s. 11-15). Därför är det inte säkert att alla som läser tidningen läser allt innehåll men det går att dra slutsatsen att någon eller några har läst artikeln.

Detta arbete berör skolan och elever som är i behov av särskilt stöd. Förekomsten av antalet artiklar i dagspress som berör ämnet är förhållandevis liten i jämförelse med förekomsten av antalet artiklar om skolan i dagspressen totalt. Av de artiklar som sökningen genererade var endast hälften relevanta för undersökningen (154 av 304 st.). Trots det gick det att finna ett mönster i materialet och det var möjligt att passa in samtliga artiklar i de förbestämda kategorierna. Kanske hade jag stora ambitioner då jag valde att undersöka tre områden inom specialpedagogiken som vart och ett hade räckt till en hel uppsats. Detta var dock inte något jag insåg vid starten av uppsatsarbetet. Anledningen var att jag ville beröra flera områden och därmed kunna redovisa ett bredare resultat. Resultatet av undersökningen kan tyckas vara negativt. Många var missnöjda med hur skolan tog emot elever i behov av särskilt stöd. Detta anser jag delvis har att göra med mediets, dagspressens, karaktär och uppgift som är att ställa sig kritisk till saker och ting. Delvis har det att göra med att förhållandena inom skolan är ganska tuffa. Skolan är ett tacksamt område att kritisera då alla har en anknytning till den. Samtidigt väcker den mycket känslor då det handlar om barn och elever som är utsatta. Ord som ADHD, dyslexi eller Autism ger inte heller några positiva konnotationer.

6.2 Resultatdiskussion

Bland de medicinska diagnoser som ingår under specialpedagogisk expertis förekommer ADHD och dyslexi flest gånger i artiklar i svensk storstadspress under de tre senaste åren. Under årets första fyra månader förekom ordet ADHD 68 gånger mot totalt 75 gånger under hela förra året. I Hjärne och Säljö (2008) går det läsa att antalet barn med handikapp i skolan har ökat så mycket att det idag kan kallas vår tids ”stora folkhälsoproblem” (Gillberg, 1996 i Hjärne & Säljö, 2008, s. 50). I takt med att ohälsotalet ökat har allt fler blivit bärare av diagnoser som kräver medicinering eller andra former av stöd för att klara av skola och vardag (SOU 2000:19 i Hjärne & Säljö, 2008, s. 49). I denna undersökning går det att få uppfattningen att det finns en stigmatisering kring dessa sjukdomsdiagnoser. Framförallt ger det en negativ bild av skolan, lärarna och våra skolpolitiker. En anledning är att det både saknas resurser och kunskaper i skolorna för att ta emot elever i behov av särskilt stöd.

6.2.3 Finns tillräckliga resurser?

I Ahlberg (red.) (2009, s. 35) går att läsa att så många var femte barn av eleverna i grundskolan anses vara i behov av särskilt stöd. Egelund, Haug & Persson, (2006, s. 129) talar om liknande siffror. I en studie av Skolverket där de fokuserar på omfattningen och inriktningen av grundskolans specialpedagogiska verksamhet, kom de fram till att 17 % av eleverna fick stöd medan 21 % bedömdes vara i behov av särskilt stöd (Skolverket, 2003 i Egelund, Haug & Persson, 2006, s. 129). Av siffrorna går att tolka att det alltid är några elever som inte får tillgång till särskilt stöd.

Enligt studiens resultat var en vanlig uppfattning att det inte fanns tillräckliga resurser i skolorna att ta emot elever i behov av särskilt stöd. En tendens var att det saknades pengar för att kunna erbjuda alla elever den hjälp som krävs. I en av de utvalda artiklarna gick det läsa om en skola där de hade missat att en flicka hade dyslexi (Marteus, 2012, s. 2). I en annan artikel gick det att läsa om skolor som slarvar med stödinsatser och politiker som inte ger svaga skolor resurser nog (Hansson, 2012, s. 27). På en annan skola hade det inte funnits pengar till extra stöd för en flicka med ADHD. Först efter att hon fått en diagnos fick hon tillgång till en stödperson, något hon saknat under hela sin grundskoletid (Håkansson & Sylwan, 2012, s. 6). I exemplen är det tydligt att det saknas resurser. Här belyses också problematiken kring och vikten av de medicinska diagnoserna. Först då elevens svårigheter har bekräftats med en diagnos av en läkare går det att få stöd. Min uppfattning är att en del av specialpedagogikens dilemma ligger i sambandet mellan medicinska diagnoser och möjligheten att få stöd. Det räcker alltså inte med pedagogiska eller specialpedagogiska kunskaper om en elev har inlärningssvårigheter. För att resurser ska vara möjliga att få fram krävs även ett läkarutlåtande. En diagnos kan ta lång tid att få fram, som i exemplen ovan, där elever har gått ur grundskolan utan att ha fått tillgång till stödet.

Inom specialpedagogisk forskning dominerar det kritiska perspektivet. Inom det kritiska perspektivet är forskare kritiska till själva begreppet specialpedagogik, som uppfattas vara förtryckande då barn antingen ses som normala eller onormala (Nilholm 2008, s. 21-22). Flera forskare delar den kritiska inställningen (Foucault 1986 i Persson, 2008; Hjärne och Säljö, 2008; Nilholm 2008; Persson 2008). De menar att det finns segregering i elevhälsoarbetet. Åtgärderna medför att elever blir utpekade som avvikande då de bygger på att eleverna placeras i särskilda undervisningsgrupper. Forskarna uppger också att problemet med de specialpedagogiska åtgärderna är att de bygger på medicinska diskurser eftersom det är de som avgör vad som är normalt eller ej (Foucault 1986 i Persson, 2008, s. 32; Hjärne och Säljö, 2008, s. 50-51; Nilholm 2008, s. 20-21; Persson 2008, s. 26). Trots att det finns en hel del dilemman i de medicinska diagnoserna anser jag att de även skapar en del positiva effekter. I fallstudien om eleven Rasmus uppfattar jag att diagnosen innebar positiva följder både för Rasmus själv och för hans föräldrar. Hans skolgång blev mycket bättre och de fick ett bättre förhållande till skolpersonalen och andra föräldrar (Hjärne och Säljö, 2008, s. 139-140). I artikeln om Vilma (Nasr & Røjder, 2011) fanns tillgång till resurser i form av vårdgarantin. Trots det krävdes ändå kompetenta lärare och engagerade föräldrar för att få snabb hjälp. Här uppfattas också hjälpen som positiv och inte stigmatiserande. Även eleven själv var nöjd med att få en diagnos (s. 6).

Givetvis är det positivt att eleven får tillgång till hjälp och stöd. Dock kan jag instämma i kritiken till de medicinska diskursernas dominans då de pedagogiska diskurserna inte får samma utrymme. Så länge skolan inte kan komma tillrätta med elevers svårigheter med pedagogiskt eller specialpedagogiskt stöd utan måste vända sig till läkare för ett utlåtande,

tror jag att elevhälsans arbete kommer vara tungrott och långsamt. Samtidigt är elevhälsan viktig för alla elever. Inte minst för elever med neuropsykiatriska funktionshinder. Det är möjligt att elevhälsoarbetet borde organiseras på ett annat sätt. Enligt min uppfattning är allt får många personer inblandade i elevhälsoteamet (Skollag, 2010, 2 kap. 25 §). Av dem är det endast läraren och i vissa fall specialpedagogen som har daglig kontakt med eleven.

Alternativ till den ordinarie skolan går att hitta bland friskolorna. Bland artiklarna kan varierande inslag om friskolor läsas där några är mer positivt inställda än andra. Nittioalets friskolereform har enligt Egelund, Haug & Persson (2006) bidragit till att fler friskolor har startats även för elever i särskilda behov, som dyslexi och ADHD. I friskolorna påverkas inte hjälpen av resurser i samma utsträckning som inom de kommunala skolorna utan de som har ett stöd behov verkar få hjälp (s. 122-123). Dock kan jag tänka mig att det finns en viss skillnad mellan de skolor som har specialiserat sig på neuropsykiatriska funktionshinder och de som integrerat elever. I en friskola i Vellinge som fick mycket bra betyg i övrigt finns att läsa om en förälder som var missnöjd med uteblivet stöd sin son med läs- och skrivsvårigheter (Eriksson, 2012, s. 13). Detta exempel visar på att tillgången till hjälp inte är självklar inom friskolorna heller.

6.2.4 Finns tillräckliga kunskaper?

Något som framgick av resultat är att de ordinarie lärarna ofta saknade kunskaper att ta emot elever som är i behov av särskilt stöd. Trots att det går att ställa sig frågande till allmänhetens syn på lärare och deras kunskaper förefaller det inte konstigt då det i en klass finns lika många elever som behov. Värre är att det i flertalet artiklar går att läsa att elever i svårigheter har känt sig kränkta eller dåligt behandlade. De har inte tillräckliga kunskaper för att möta elever i svårigheter. I en artikel gick det att läsa om Erik, 13 år, som fick sin skolgång förstörd. Han vägrade gå tillbaka till skolan eftersom han kände sig kränkt och illa behandlad (Isemo, 2011, s. 4). En mamma till en son med ADHD, berättar om sonens skoltid som präglats av motgångar. Sonen har fått byta skola flera gånger och de har fått kämpa för att få hjälp. Mamman menar att det hade varit lättare om sonen hade ett synligt funktionshinder eftersom lärarnas misstolkade hans problem (Håkansson & Sylwan, 2011, s. 6). Brodin & Lindstrand (2010) menar att specialpedagogiska insatser ofta lyfts in först då ett problem har uppmärksamats. De beskriver specialpedagogiken som en pedagogik utöver den vanliga pedagogiken. Åtgärderna sätts in då den vanliga pedagogiken inte är tillräcklig för att en elev ska kunna tillgodogöra sig samma undervisning som de övriga skolbarnen (s. 98). Peder Haug (1998) ser inte på specialpedagogiken som en pedagogik utöver den vanliga. Han menar istället att alla lärare borde ha specialpedagogiska kunskaper och att specialpedagogisk kunskap ska finnas närvarande hela tiden. Han menar att en inkluderande syn på elever innebär att läraren är beredd att acceptera skillnader mellan barnen (s. 22).

Jag misstänker att elevernas svårigheter hade upptäckts tidigare om lärarna hade haft större tillgång till specialpedagogisk expertis i klasserna. I exemplet lyftes hjälpen in först då behovet hade upptäckts. Detta innebär att stödet först kom in då problemet redan hade uppstått och läraren redan hamnat i konflikt med eleven. Heimersson (i Ahlberg (red.) 2009) menar att problem ofta uppstår när ett avvikande beteende uppmärksammas som inte accepteras inom skolan. De kan gälla både utåtagerande elever såväl som tysta (s. 59-60). Ett vanligt sätt att korrigera de utåtagerande eleverna är med punktmarkering av någon vuxen. (Myndigheten för skolutveckling, 2005, i Ahlberg (red.) 2009, s. 60); (Egelund, Haug och Persson 2006, s. 129). Denna beskrivning frångår den inkluderande syn som Haug (1998)

förespråkar där alla elever bör bli sedda utifrån sina egna förutsättningar (s. 22). Jag tror att punktmarkering av elever är ett relativt vanligt sätt att försöka komma till rätta med ett oönskat beteende. Ett utåtagerande beteende skapar givetvis konflikter då läraren önskar få lugn i klassen. Min uppfattning är också att elevernas beteende beror på för stora klasser. Lärarens roll blir svår då de ska ta hänsyn till alla elever. Först då det finns tillgång till fler lärare tror jag att lärarnas kunskaper kommer till sin rätt. Vid ytterst få tillfällen (5 gånger) nämndes att lärarna har kunskaper att ta emot alla elever oavsett behov. I en artikel om Rosengårdsskolan hade lärarna upptäckt stödbehovet men då saknades resurser (Mikkelsen, 2011, s. 8). Lisa Asp-Onsjö (2008) menar att det är en grundläggande mänsklig egenskap att kategorisera människor och ett sätt att få ordning på världen (s. 29). Trots att det har skrivits mycket om lärarnas negativa inställning har jag svårt att tro att de menar att eleverna beteende är uppsåtligt. Ett konflikterat beteende väcker givetvis motstridiga känslor som de inte rör över. Troligtvis har de uppmärksammat elevernas svårigheter men det har inte funnits någon snabb lösning till att lösa problemet.

6.2.5 Har vi ”en skola för alla” eller ”en skola för *alla*”?

Har vi idag en likvärdig skola där alla elever får gå, eller har vi en mångfald av skolformer där det finns alternativ för alla elever oavsett behov? Här går enligt min uppfattning skolans styrdokument och verkligheten isär. I våra styrdokument (Skollag 2010; Skolverket 2011; Svenska Uneskorådet 2006) förespråkas genomgående en inkluderande syn. I läroplanen (Skolverket 2011), står att hänsyn ska tas till alla individers olika behov och samtidigt ge ett sådant stöd att eleven utvecklas och stimuleras. Eleven ska också uppleva att kunskapen är betydelsefull och att utvecklingen av kunskapen går framåt (s. 13-14). Skollagen (2010) förespråkar lika tillgång till utbildning (1 kap. 8 §) och om detta inte uppnås ska adekvat hjälp finnas på varje skola i form av elevhälsan (2 kap. 25 §). I och med vår nya Skollag (2010) har elever med särskilda behov, som tidigare haft rätt att gå i specialklass eller särskola, rätt att gå i ordinarie klass eller skola. De som bestämmer är huvudmän och elevernas vårdnadshavare (7 kap. 9 §).

Något jag reagerade på är att de flesta artiklar inom denna kategori handlar om att det är bra med alternativa skolformer och klasser för elever i särskilda behov. De anser det inte helt nödvändigt att ha en gemensam skola där alla elever ska gå vilket går emot vad forskningen anser. Att flytta över elever med Autism från särskolan till den ordinarie skolan är ett exempel (TT, 2011, s. 10). Även Ekholm och Rignell (2011) anser att lagen misstolkas då skolpolitiker väljer att flytta elever. De menar att det inte nödvändigtvis blir bättre för eleverna. Elever med Aspergers syndrom kan ha svårigheter i kontakter med andra elever och därmed ha nytta av att gå en mindre klass (s. 47). Idén med skollagen är enligt min uppfattning att inkludering är önskvärt men får segregeringseffekter då det i vissa fall går ut på att flytta elever från en redan fungerande verksamhet. Jag anser att det inte går att tvinga in alla elever i en och samma skolform och samma klass. Min mening är att de inte tar hänsyn till elevers skiftande behov och bidrar inte heller till *en* skola för alla. Trots att många elever känner trygghet i att gå i mindre klasser och särskilda skolor, anser flertalet forskare att lösningar som mindre klasser och särskilda skolformer har segregeringseffekter (se även 6.2.4). De ställer sig också kritiska till huruvida specialpedagogiken fyller några egentliga funktioner. De ser en problematik i normalitetsbegreppet då det framställer vissa elever som avvikande (Hjörne och Säljö, 2008; Nilholm 2008; Persson 2008). Forskare har länge yrkat på att alla elever ska vara integrerade i en och samma skolform och alternativa lösningar har framstått som negativa (Hjörne & Säljö, 2008; Egelund, Haug & Persson, 2006). Att forskare ställer sig kritiska till

skolformer och klasser som verkar fungera för eleverna kan tyckas vara underligt samtidigt som jag anser är viktigt att se på elevers förhållanden ur flera aspekter.

Något som frångår synen på att alla elever ska integreras är möjligheten till att idag välja en annan skola än den kommunala. Genom de nya skolformerna ges delvis möjlighet till att skapa mångfald men den bidrar samtidigt till att möjligheterna att välja inte är lika för alla. I en artikel går det läsa att skolan har blivit olikvärdig och att det är slut med "en skola för alla", då det idag går att välja skola efter hur mycket resurser föräldrarna har (Kornhall, 2012). Detta skapar, enligt Kornhall (2012) en segregering där valmöjligheter endast finns för de som har gott om pengar (s. 6). Vad som menas med en skola för alla kan enligt min mening tolkas på olika sätt beroende på om det talar om inkludering eller segregering. Någon gång används "en skola för alla" då man talar om en skola där alla elever ska kunna gå (Skollag, 2010, Skolverket, 2010). Ibland används begreppet i samband med segregering, då alla inte har lika möjligheter till lika utbildning (Kornhall, 2010). Det finns även de som använder termen som ett vallöfte (Johansson, 2011, s. 46). En tanke jag har är att vi ska komma tillrätta med ojämlikheterna och inse att de till viss del alltid kommer att kvarstå. I dilemmaperspektivet av Clark m.fl. (1998 i Nilholm 2008) menar de att dilemmat ligger i att alla elever ska få lika tillgång till lika kunskaper men att de inte är möjligt att anpassa dem efter alla elevers olika förutsättningar (s. 22-23). Den lärdom som går att dra från dilemmaperspektivet är att alla elever är olika och har olika förutsättningar att lära sig saker. Med den insikten ser jag inte de olika skolformerna som ett problem eller som ett segregering alternativ. Istället går det att se möjligheterna i dem. Om vi väljer att bejaka olika skolformer kan vi också sluta tala om "en skola för alla". Begreppet känns mest som ett politiskt slagord som används i medierna för att uttrycka missnöje inom skolan. För mig innefattar "en skola för alla" att alla skolor ska erbjuda lika utbildning på lika villkor. Eftersom detta inte verkar vara möjligt är det positivt att det inom de frivilliga skolformerna idag finns möjlighet att starta alternativa utbildningar för elever i behov av särskilt stöd. Först då kan vi få en skola där alla elever får utrymme.

6.3 Slutord

När något är omskrivet i dagspress brukar det vara när någon är kritisk eller då något är fel. Med detta arbete ville jag visa att det trots det finns relevans och stöd för det som skrivs i dagspress. Det handlar inte enbart om katastrofnyheter och att skriva ner den svenska skolan. Det som skrivs tyder på att något har blivit fel. Att skolan inte har resurser och kunskaper att på ett bra sätt ta emot elever i behov av särskilt stöd är enligt min uppfattning alarmerande. Det skrivs många gånger att elever med neuropsykiatriska funktionshinder har ökat (Hjörne & Säljö, 2008, s. 49), och många gånger är forskningen inriktad på att åtgärderna har segregeringseffekter (Egelund, Haug & Persson, 2006; Hjörne & Säljö, 2008, Nilholm, 2008). Det är en del av forskarnas uppgift att ställa sig kritiskt till olika fenomen för att kunna ge förslag på eventuella lösningar. Ändå har jag funderat på om de specialpedagogiska åtgärderna verkligen är så segregeringseffektiva som forskningen avser. Lösningar på problemen borde istället vara ökade specialpedagogiska kunskaper och ökade resurser till skolorna. Jag instämmer i forskarnas åsikt att det är problematiskt att det ofta krävs en medicinsk diagnos för att eleven ska få tillgång till stöd. Vägen till en diagnos kan vara både lång och snårig och verka stigmatiserande för den enskilde eleven. Min uppfattning är att det är i de sammanhang som klassläraren ofta framskrivs som oförstående eller okunnig. Om tillräcklig hjälp i form av specialpedagogiska insatser fanns att tillgå på skolorna skulle lärarnas rykte kunna förbättras. Trots det tror jag på att en anpassning av skolformer. Eftersom individer är olika och har olika

förutsättningar anser jag det omöjligt för elever och lärare att platsa i en och samma skolform, det som Hjärne och Säljö (2008) beskriver som ”en skola för alla” (s. 26). Jag förespråkar istället en anpassad skola med tillgång till specialistkompetens både bland lärare, så väl som skolledare och beslutsfattare. Först då har vi ”en skola för *alla*” som innefattar en mångfald av skolformer för att möta samtliga elevers olika intressen och behov.

6.4 Förslag till vidare forskning

Ett förslag till vidare forskning är att gå djupare in på respektive område och se om resursfördelningen, kunskapsbristen eller viljan att inkludera beror på andra faktorer än de som resultatet visar i denna undersökning. Det går också att utöka sökningen och gå igenom fler artiklar och se på om samtalet har ändrats över tid, med hjälp av en utökad textanalys. Ett annat alternativ är att intervjua lärare, rektorer och beslutsfattare om hur de ser på resurser, kunskaper och inkludering i relation till specialpedagogiska insatser. Det vore också intressant att ta reda på vad lärare, rektorer och beslutsfattare avser med begreppet ”en skola för alla”.

7. Referenser

- Ahlberg, A. (red.). (2009). *Specialpedagogisk forskning. En mångfacetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur.
- Asp-Onsjö, L. (2008). *Åtgärdsprogram i praktiken: att arbeta med elevdokumentation i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, E. (2004). *Debatten om DAMP. En kontroversstudie*. (Kandidatuppsats). Stockholm: Stockholms universitet.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Björk, C. (2011). *En diagnos på modet – om mediebilderna av ADHD*. (Kandidatuppsats). Stockholm: Södertörns högskola.
- Brodin, J. & Lindstrand, P. (2010). *Perspektiv på en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur.
- Christi Eriksson, C. (2012). Före diagnosen var Love bara ett jobbigt barn. *Aftonbladet - Härligt Hemma!*, 2011-12-17. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Egelund, Haug & Persson, (2010). *Inkluderande pedagogik i skandinaviskt perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Ekholm, E. & Rignell, H. (2011). Ge oss en skola för alla - inte en enda skola för alla. *Göteborgs-Posten*, 2011-06-03. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L., (2012). *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Eriksson, J. (2012). Vellinge Friskolor hyllas i enkät, *Sydsvenskan*, 2012-03-09. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Haldesten, M. (2012). Särpräglad om särskola. Särskolan behövs. *Göteborgs-Posten*, 2012-01-08. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Hansson, S. (2012). En konstruktion utan relevans. *Sydsvenskan*, 2012-03-23. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Gunnarsson, E. (2012). Särskolan borde avskaffas. *Göteborgs-Posten*, 2012-01-24. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Haug, P (1998). *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*. Stockholm: Skolverket.
- Hjörne, E. & Säljö R. (2008). *Att platsa i en skola för alla Elevhälsa och förhandling om normalitet i en skola för alla*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.

- Håkansson, S. & Sylwan, C. (2011). Skolbetyget blev en upprättelse. *Sydsvenskan*, 2011-12-29. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Håkansson, S. & Sylwan, C. (2012). Jag visste ju att jag inte var dum i huvudet. *Sydsvenskan*, 2012-01-03. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Håkansson, S. & Sylwan, C. (2012:2). ADHD - en klasskamp. *Sydsvenskan*, 2012-01-13. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Isemo, A. (2011). Eriks skolgång har havererat, *Göteborgs-Posten*, 2011-12-30. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Johansson, I. (2011). Juholt tar sats inför valet. *Göteborgs-Posten*, 2011-04-15. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Kadesjö, B. (2008). *Barn med koncentrationssvårigheter*. 3:e upplagan. Stockholm: Liber.
- Kornhall, P. (2012). Principen om en bra skola för alla gäller inte längre. *Dagens Nyheter*, 2012-03-17. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Liedman, S-E. (2011). *Hets! En bok om skolan*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Marteus, A-C. (2012). Vad göra, när skolan skapar analfabeter? *Expressen*, 2012-03-07. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Martinsson, A. & Nilsson, J. (2007). *Elever med neuropsykiatriskt funktionshinder – Hur ser de på skillnaderna med att gå i vanlig klass jämfört med specialklass*. (Kandidatuppsats). Kristianstad: Högskolan i Kristianstad.
- Mikkelsen, J. (2011) Ingen ny kritik, *Sydsvenskan*, 2011-03-12. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Nasr, N. & Røjder, H. (2011). Nu kan Vilma, 11, se fram emot femte klass. *Sydsvenskan*, 2011-04-11. <http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).
- Nilholm, C. (2008). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, B. (2008). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber.
- Skollag (2010). *Svensk författningssamling. Skollag 2010:800*. Utbildningsdepartementet. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/.
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Svenska Uneskorådet (2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca + 10*. Svenska Uneskorådets skriftserie nr 2/2006. UNESCO.
http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/allas_lika_varde/2.2356/2.2365/salamanca deklARATIONEN-1.135024.

TT. (2011). Autistiska barn åter i vanlig skola. *Svenska Dagbladet*, 2011-03-10.
<http://www.retriever-info.com> (2012-05-04).

Bilaga A.)

Tabell 5.) Kategorisering av sökningen på "En skola för alla".

År	"Har resurser"	"Inte resurser"	"Har kunskap"	"Inte kunskap"	"Bra med olika"	"Dåligt med olika"	"Barn i behov"
2012	0	1	0	1	2	1	1
2011	0	4	0	5	8	2	3
2010	1	4	0	1	8	4	3
2009	2	1	0	2	3	0	3
Summa	2	10	0	9	21	7	10